

תפלה בצבור בטיסה על אוירון

בכל שנה ושנה אני רגיל לטוס לארץ ישראל לכמה שבועות ובכל טיסה מסדרים מנינים במעברים של האוירון כדי לצאת ידי תפלה בצבור, וזה כבר כמה שנים שהתחלתי לפקפק באותם המנינים כי המשתתפים עומדים צפופים במקום צר באוירון והעוברים שם כמעט בלי הפסק מפריעים את התפלה עד שקשה מאד לצמצם ולרכז את המוח ולהתפלל עם כונה כהלכה. כן מפאת קול הרעש והשאון הכי גדול שעל האוירון קשה לשמוע את הקדיש ואת חזרת הש"ס אף אם עומדים ממש סמוך לבעל התפלה ולאותם שעומדים קצת רחוק ממנו כמעט אי אפשר לשמוע את תפלתו ולענות אמן על ברכתיו ויהא שמי' רבא על הקדיש.

ובאמת כבר קבע המחבר באו"ח בסי' קכ"ד דאם אין ט' שמכוונים לדברי הש"ץ בשעת חזרת התפלה דקרוב להיות ברכה לבטלה. ועי' בט"ז שם סק"ב שאין מצרפים למנין מי שאינו שומע אע"ג שהוא פקח דבעי ט' שמכוונים לברכת הש"ץ. אולם בדרישה כתב דכשארין ט' המכוונים ברכת הש"ץ קרוב בעיני להיות ברכות הש"ץ לבטלה אבל אי"ז ברכה לבטלה ממש כי כבר מבואר בסי' נ"ה דאם התחיל בעשרה ואפי' יצאו מקצתן הש"ץ גומר כדאי' בירושלמי במגילה (פ"ד ה"ד) וגם נתבאר בב"י דאפי' מקצת ישנים או מספרים שמועות אפ"ה הש"ץ מתפלל וגומר תפלתו. וכ"כ בא"ר בסי' קכ"ד סק"ח דאי"ז ברכה לבטלה ממש.

וראיתי במשנ"ב בסי' נ"ה סק"ח שהביא את שיטת הט"ז דאין מצרפין למי שאינו יודע לענות אמן על הברכות שמברך הש"ץ. אולם מסיק דהרבה מסכימין עם פסק השו"ע שאי"ז מעכב לענין צירוף. ואם חרש המדבר ואינו שומע מכוין את הברכות וכשרואה שעונין אמן עונה עמהם דומיא דהנפת סודרין בביהכ"נ של אלכסנדריא של מצרים כדאי' בסוכה (נא:) שמבין בשעה שהש"ץ מסיים סוף הברכה ועונה אמן מצטרף. ולכאורה פשוט דכן הוא גם במי שאינו שומע את ברכות הש"ץ באוירון מפאת השאון הבלתי-נפסק שבאוירון ומפאת ריחוק מקומו של הש"ץ. ועי' בקשו"ע בסי' ט"ו ס"ז מש"כ בזה.

ועי' בשו"ת מהרי"ל בסי' ק"ו דאין שום ספק דחרש המדבר ואינו שומע מצטרף לעשרה. ואע"פ שאינו שומע ואינו עונה אין בכך כלום דהואיל ובר דעת הוא כדאי' בתגיגה (ב:) הרי מבואר בסנהדרין (לט.) דכל בי עשרה שכינתא שריא. ותמה הפר"ח

דהרי אם ליכא ט' מכוונים לתפלת החזרה של הש"ץ קרוב להיות ברכותיו לבטלה וכמש"כ בתשו' הרא"ש. (והוא כעין תמיהת הט"ז.) אולם המהרי"ל בסי' ק"נ בעצמו העיר מדברי הרא"ש וכתב דאין נוהגין כן דהרי עינינו הרואות שאפי' מי ששח שיחת חולין ואינו מכוין לברכת הש"ץ. מצטרף לעשרה. ועי' בערוה"ש בסי' נ"ה סי"ב שכתב דמה שאין כולם עונים ושומעים אינו מעכב דאכל בי עשרה שכינתא שריא וכשהשכינה כאן יכולין לומר כל דבר שבקדושה אף שאין כולם עונים. וכ"כ בס' בן איש חי בפר' ויחי אות ו' עיי"ש. ולפי דבריהם יש להתיר גם בטיסה באוירון אף שקשה לשמוע ברכות הש"ץ ולענות אמן ולענות יהא שמי' רבא על הקדיש.

שו"מ בהליכות שלמה בעמוד צ"ה מהגאון מוהר"ר שלמה זלמן אויערבאך זצ"ל דהמתפלל במטוס בשעת הטיסה יתפלל תפלת שמ"ע בישיבה על מקומו ולא בעמידה במעברים כיון שיופרע שם ע"י העוברים ושבים. ובכלל לא היתה דעת הגז"ל נוחה מעריכת מנינים לתפלה בשעת הטיסה כי הדבר מפריע לשאר האנשים הנמצאים שם. ועי' באגרות משה באו"ח ח"ד בסי' כ' דהמתפלל תפלת יחיד בעת הטיסה אף אם הוא יכול לעמוד מ"מ אם יש חשש שהדבר יגרום להפרעה, טוב לכתחילה לשבת. וכן נוהג הגאון ר' עובדי' יוסף להתפלל ביחידות במטוס ולא עם הציבור כדי שלא להפריע לאחרים מחשש גזל שינה.

והגאון מוהר"ר שמואל הלוי וואזנר (בעל שבט הלוי) כתב דלגבי תפלת שמ"ע אם קיימת אפשרות לעמוד צמוד למושב ולא במעברים ולהתפלל - מוטב ואם לא קיימת אפשרות לכך, מחמת המקום הצר או הפרעה ליושבי המושב האחרים, ניתן להתפלל תפלת שמ"ע בישיבה במקומו שבוה הוא גורם ליותר צניעות "לכונת התפלה" מאשר בהתקהלות או במעברים. בכל אופן אם נדלק שילוט הידוק חגורה יש להתיישב מיידית במקום ולהמשיך שמ"ע בישיבה. ואם מתפללים בהתקהלות ונדלקה נורה לחזור למקומות ולהדק החגורה - יש לעשות זאת מיד ללא שהי' גם אם הוא באמצע תפלת העמידה. חמירתא סכנתא מאיסורא עכ"ל הגר"ש שליט"א.

והטוב שבכולם כתב הגאון מוהר"ר בצלאל שטרן זצ"ל (בעל משכן בצלאל) שראוי להיערך לתפלה לפני הטיסה ואפי' ביחידות אם אפשר. ועי' באהלך באמיתך מש"כ בזה.

בעזרהיית

ספר

שארית יוסף

חלק ז

הערות וביאורים בסוגיות הש"ס
ופוסקים ראשונים ואחרונים

חובר מאתי במעייתא דשמיא
שלמה הלוי וואהרמאן
ר"מ דמתיבתא דנסאו קאונטי

שנת כן יברך אותנו כולנו יחד בברכה שלמה לפ"ק
קיו גארדענס היללס, ניו יורק